भारत सरकार
विधी, न्याय व कंपनी कार्य मंत्रालय

सत्यमेव जयते

रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६

(सन १९५६ चा अधिनियम क्रमांक ६९)

[दिनांक १ जून १९९३ रोजी यथाविद्यमान]

The Terminal Tax on Railway Passengers Act, 1956

(Act No. 69 of 1956)

[As in force on the 1st June 1993]

संचालक, मुद्रण व लेखनसामग्री, महाराष्ट्र शासन यांनी
भारत सरकारच्या वतीने मुद्रित व प्रकाशित केले.
१९९४
[किंमत : रु. २.४० पैसे]

प्राक्कथन

या आवृत्तीत, दिनांक १ जून १९९३ रोजी यथाविद्यमान असलेला टर्मिनल टॅक्स ऑन रेल्वे पॅसेंजर्स ॲक्ट, १९५६ याचा मराठीतील प्राधिकृत पाठ दिलेला आहे. हा पाठ **भारताचे राजपत्र**, असाधारण, भाग १२, अनुभाग १, खंड ५, अंक २, दिनांक ३० जून १९९४ यात पृष्ठ ६५ ते ६७ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला होता. हा प्राधिकृत मराठी पाठ, प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये राष्ट्रपतींच्या प्राधिकाराने प्रकाशित करण्यात आला होता आणि अशा रीतीने प्रकाशित करण्यात आल्यानंतर हा पाठ उक्त अधिनियमाचा प्राधिकृत मराठी पाठ म्हणून समजण्यात आला आहे.

नवी दिल्ली,
दिनांक ३० जून १९९४.

के. एल. मोहनपुरिया,
सचिव, भारत सरकार.

PREFACE

This edition of the Terminal Tax on Railway Passengers Act, 1956 as on the 1st June 1993 contains the authoritative text of that Act in Marathi which was published in the *Gazette of India* Extraordinary Part XII, section 1, No. 2, Vol. 5, dated 30th June 1994 on pages 65 to 67.

This authoritative text was published under the authority of the President under section 2 clause (*a*) of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 and on such publication it became the authoritative text of that Act in Marathi.

K. L. MOHANPURIYA,
Secretary to the
Government of India.

New Delhi,
Dated 30th June 1994.

The Terminal Tax on Railway Passengers Act, 1956

रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६

कलमांचा क्रम

कलमे

१. संक्षिप्त नाव, विस्तार व प्रारंभ.

२. व्याख्या.

३. अधिसूचित ठिकाणांपासून किंवा अधिसूचित ठिकाणी रेल्वेने ने-आण केल्या जाणाऱ्या प्रवाशांवर सीमा कर.

४. विवक्षित सीमांमध्ये सीमा कर आकारावयाचा नाही.

५. कराचा दर बदलण्याची केंद्र शासनाची शक्ती.

६. आकारणी बंद करण्याची केंद्र शासनाची शक्ती.

७. कर वसुलीची पद्धत.

८. या अधिनियमाखाली सीमा कर आकारण्यात आला असेल तेव्हा, रेल्वे प्रवाशांवर अन्य कोणताही सीमा कर आकारावयाचा नाही.

९. सूट.

अनुसूची

शब्दसूची—

मराठी—इंग्रजी

इंग्रजी—मराठी

एच ४२३२—२(१०२१—११-९४)

रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६

(सन १९५६ चा अधिनियम क्रमांक ६९)

[दिनांक १ जून १९९३ रोजी यथाविद्यमान]

[१२ डिसेंबर १९५६]

तीर्थक्षेत्रांच्या किंवा जेथे जत्रा, मेळे किंवा प्रदर्शने भरविण्यात येतात अशा विवक्षित ठिकाणांपासून किंवा अशा ठिकाणी रेल्वेने ने-आण केल्या जाणाऱ्या प्रवाशांवर सीमा कर आकारण्याचा उपबंध करण्यासाठी अधिनियम.

भारतीय गणराज्याच्या सातव्या वर्षी संसदेकडून पुढीलप्रमाणे अधिनियमित होवो :—

१. (१) या अधिनियमास 'रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६' असे म्हणता येईल. संक्षिप्त नाव, विस्तार व प्रारंभ.

(२) त्याचा विस्तार संपूर्ण भारतभर आहे.

(३) तो, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियत करील *अशा दिनांकास अंमलात येईल.

२. या अधिनियमात, संदर्भामुळे अन्यथा आवश्यक नसेल तर,— व्याख्या.

(क) "कमाल दर" याचा अर्थ अनुसूचित विनिर्दिष्ट केलेले सीमा कराचे दर, असा आहे;

(ख) "मेळा" याचा अर्थ, कोणत्याही धार्मिक उत्सवाच्या प्रसंगी जमणाऱ्या लोकांचा मेळावा, असा आहे ;

(ग) "अधिसूचित ठिकाण" याचा अर्थ तीर्थक्षेत्राचे किंवा जेथे जत्रा, मेळा किंवा प्रदर्शन भरवण्यात आले आहे किंवा भरवण्यात येण्याची शक्यता आहे असे जे ठिकाण केंद्र शासनाने शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनांकरिता अनुसूचित ठिकाण असल्याचे घोषित केले असेल ते ठिकाण, असा आहे;

१८९० चा ९. (घ) "रेल्वे प्रशासन" याला 'भारतीय रेल्वे अधिनियम, १८९०' यात नेमून देण्यात आलेला अर्थ आहे.

३. (१) या अधिनियमात अंतर्भूत असलेल्या अन्य उपबंधांच्या अधीनतेने, कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणापासून किंवा कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणी रेल्वेने ने-आण केल्या जाणाऱ्या सर्व प्रवाशांवर प्रत्येक रेल्वे तिकिटामागे (मग ते एकेरी असो वा परतीचे असो) केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे निश्चित करील अशा कमाल दराहून जास्त नसलेल्या दरांनी सीमा कर आकारला जाईल; आणि अशा अधिसूचनेत कोणत्या दिनांकी व दिनांकापासून सीमा कर आकारला जाणार ते विनिर्दिष्ट करण्यात येईल व किती कालावधीकरिता तो आकारण्यात येईल तेही विनिर्दिष्ट करता येईल : अधिसूचित ठिकाणापासून किंवा अधिसूचित ठिकाणी रेल्वेने ने-आण केल्या जाणाऱ्या प्रवाशांवर सीमा कर.

परंतु, अधिसूचनेत असा कोणताही कालावधी विनिर्दिष्ट केलेला नसेल तर, हा अधिनियम अंमलात असेतोपर्यंत सीमा कर आकारण्यात येईल :

(२) कमाल दरांच्या अधीनतेने,—

(क) निरनिराळ्या अधिसूचित ठिकाणांच्या संबंधात; आणि

(ख) कमी अंतराचे प्रवासी व दूर अंतराचे प्रवासी यांच्या संबंधात सीमा कराचे निरनिराळे दर निश्चित करता येईल; परंतु, कमी अंतराच्या प्रवाशांबाबतचा दर जास्त अंतराच्या प्रवाशांबाबतच्या दराहून नेहमी कमी असेल.

स्पष्टीकरण.—या पोटकलमात, कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणापासून एकशेपन्नास मैलांपेक्षा जास्त नाही इतक्या अंतरावरील ठिकाणाकडे रेल्वेने जाणारा किंवा कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणाकडे एकशेपन्नास मैलांपेक्षा जास्त नाही इतक्या अंतरावरील ठिकाणापासून रेल्वेने जाणारा प्रवासी हा कमी अंतराचा प्रवासी असल्याचे मानले जाईल; आणि अन्य कोणताही रेल्वे प्रवासी हा दूर अंतराचा प्रवासी असल्याचे मानण्यात येईल.

---

* दिनांक १ एप्रिल १९५७, पहा—अधिसूचना क्र.एस.आर.ओ.८६७, दिनांक ८ मार्च १९५७. भारताचे राजपत्र १९५७, इंग्रजी, भाग दुसरा, विभाग ३, पृ. ४९२.

विवक्षित सीमांमध्ये सीमा कर आकारावयाचा नाही.

४. कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणापासून चाळीस मैलांच्या त्रिज्येच्या आत अथवा त्याहून कमी असे जे अंतर केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील तितक्या अंतराच्या आत असलेल्या कोणत्याही रेल्वे स्थानकाकडे त्या अधिसूचित ठिकाणाकडून रेल्वेने किंवा अशा रेल्वेस्थानकाकडून त्या ठिकाणाकडे रेल्वेने जाणाऱ्या कोणत्याही प्रवाशांवर कोणताही सीमा कर आकारला जाणार नाही.

कराचा दर बदलण्याची केंद्र शासनाची शक्ती.

५. कलम ३ अन्वये कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणाच्या संबंधात आकारलेल्या सीमा कराचे दर केंद्र शासनास, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे सरसकट सर्व रेल्वे प्रवाशांच्या बाबतीत किंवा रेल्वे प्रवाशांपैकी एखाद्या वर्गाच्या रेल्वे प्रवाशांच्या बाबतीत वेळोवेळी बदलता येतील.

आकारणी बंद करण्याची केंद्र शासनाची शक्ती.

६. केंद्र शासनास, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे असे जाहीर करता येईल की, कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणाच्या संबंधात आकारण्यात आलेला सीमा कर अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या कारणास्तव अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट असेल अशा दिनांकास व तेव्हापासून त्याठिकाणच्या संबंधात आकारण्याचे बंद करण्यात येईल.

करवसुलीची पद्धत.

७. (१) या अधिनियमान्वये आकारण्यात आलेला सीमा कर हा, प्रवास भाड्यांवरील अधिभाराच्या रूपाने रेल्वे प्रशासन वसूल करील; आणि जेथे तो अशा रीतीने वसूल करण्यात येईल तेथे, जणू असा कर हा, 'भारतीय रेल्वे अधिनियम, १८९०' या अन्वये रेल्वे प्रशासनास ज्याची वसुली करण्याचा अधिकार प्रदान झालेला आहे अशी पट्टी किंवा प्रवासभाडे आहे असे समजून त्याप्रमाणे त्याची वसुली करण्याचे सर्व अधिकार रेल्वे प्रशासनाला असतील व त्या बाबतीत सर्व उपाय त्यास उपलब्ध असतील. (१८९० चा ९.)

(२) कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणाच्या संबंधातील करापासून मिळणाऱ्या एकूण उत्पन्नापैकी केंद्र शासन वेळोवेळी विनिश्चित करील असा भाग कराच्या वसुलीचा खर्च भागवण्यासाठी वजा करण्यात येईल.

या अधिनियमाखाली सीमा कर आकारण्यात आला असेल तेव्हा, रेल्वे प्रवाशांवर अन्य कोणताही सीमा कर आकारावयाचा नाही.

८. रेल्वेने ने-आण करण्यात येणाऱ्या प्रवाशांवर या अधिनियमान्वये कोणत्याही अधिसूचित ठिकाणच्या संबंधात सीमा कर आकारण्यात आला असेल तर त्याबाबतीत, कोणत्याही कायद्यामध्ये काहीही असले तरी, अशा ठिकाणच्या संबंधात अशा प्रवाशांवर अन्य कोणत्याही कायद्याखाली अन्य कोणताही सीमा कर आकारला जाणार नाही.

सूट.

९. या अधिनियमात किंवा अन्य कोणत्याही कायद्यात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे, रेल्वेने ने-आण करण्यात येणाऱ्या प्रवाशांपैकी पुढील प्रकारच्या प्रवाशांवर सीमा कराची आकारणी प्राधिकृत होते असे मानले जाणार नाही, ते असे :—

(क्) तीन वर्षांहून अधिक वय नसलेली मुले;

(ख्) रेल्वे अधिपत्रावर प्रवास करणारे पोलीस अधिकारी;

(ग्) सैनिकी अधिपत्रावर प्रवास करणाऱ्या व्यक्ती आणि वाहनवार दराने राखीव वाहनांतून प्रवास करणाऱ्या सेना; आणि

(घ्) मोफत पासांचे धारक.

अनुसूची

सीमा कराचे कमाल दर

[कलम २ (क) पहा]

जागेचा वर्ग	सीमा कराचे कमाल दर (क) (प्रत्येक एकेरी तिकिटाच्या बाबतीत)			(ख) (प्रत्येक परती तिकिटाच्या बाबतीत)		
	रु.	आ.	पै.	रु.	आ.	पै.
वातानुकूलित किंवा पहिला वर्ग ..	१	८	०	३	०	०
दुसरा वर्ग	१	०	०	२	०	०
तिसरा वर्ग	०	८	०	१	०	०

रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६

The Terminal Tax on Railway Passengers Act, 1956

मराठी–इंग्रजी शब्दसूची

आकारणे	levy	[क.३ (१)]
रेल्वे अधिपत्रे	railway warrants	[क. ९ (ख)]
विनिश्चित करणे	ascertain	[क. ७ (२)]
—संबंधातील	attributable to	[क. ७ (२)]
सीमाकर	terminal tax	[संक्षिप्त नाव]

रेल्वे प्रवासी सीमा कर अधिनियम, १९५६

The Terminal Tax on Railway Passengers Act, 1956

इंग्रजी-मराठी शब्दसूची

ascertain	विनिश्चित करणे	[S. 7 (2)]
attributable to	—संबंधातील	[S. 7 (2)]
levy	आकारणे	[S. 3 (1)]
railway warrants	रेल्वे अधिपत्रे	[S. 9 (b)]
terminal tax	सीमा कर	[short title]

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई